

4. Laaksojen sankarit

Paaviuden ylivallan pitkällä aikakaudella eli Jumalan todistajia, jotka vaalivat uskoa Kristukseen, joka on ainoa välittäjä Jumalan ja ihmisen välillä. He pitivät Raamattua elämän ainoana ohjeena ja pyhittivät oikean sapatin. Heidät leimattiin harhaoppisiksi, heidän kirjoituksensa kiellettiin, vääristeltiin tai typistettiin. Kuitenkin he pysyivät lujina.

Heitä koskevat kirjalliset maininnat rajoittuvat lähinnä heidän vainoojensa syytöksiin. Rooma pyrki tuhoamaan kaiken "kerettiläisyyden", niin henkilöt kuin kirjoitukset. Lisäksi se pyrki tuhoamaan kaikki todisteet julmuudestaan toisinajatteliijoita kohtaan. Ennen painokoneen keksimistä kirjoja oli vähän; siksi juuri mikään ei estänyt Rooman kannattajia toteuttamasta tarkoitustaan. Heti kun paavikunta sai valtaa, se ojensi käsivartensa murskatakseen kaikki, jotka kieltäytyivät tunnustamasta sen herruutta.

Britanniaan oli alkuperäinen kristillisyys juurtunut varhain, eikä Rooman luopumus ollut turmellut sitä. Paganallisten keisarien toimeenpanema vaino oli ainoa lahja, jonka Britannian ensimmäiset seurakunnat saivat Roomasta. Monet kristityt, jotka pakenivat vainon vuoksi Englannista, löysivät turvapaikan Skotlannista. Sieltä totuus vietiin Irlantiin, ja näissä maissa se otettiin iloiten vastaan.

Kun saksit tunkeutuivat Britanniaan, pakanuus sai vallan ja kristityt joutuivat pakenemaan vuorille. Sata vuotta myöhemmin valo loisti Skotlannista kaukisiin maihin. Irlannista tuli Columba työtovereineen

SUURI TAISTELU

ja teki Ionan yksinäisen saaren lähetystoimintansa keskuukseksi. Näiden evankelistojen joukossa oli yksi raamatullisen sapatin viettäjä, ja näin tämä totuus tuli ihmisten tietoisuuteen. Ionaan erustettiin koulu, josta lähti lähetysaarnajia Skotlantiin, Englantiin, Saksaan ja vieläpä Italiaan.

Rooma kohtaa raamatullisen uskon

Mutta Rooma päätti alistaa Britannian valtaansa. Kuudennella vuosisadalla sen lähetysaarnajat ryhtyivät kääntymään pakanallisia sakseja. Työn edetessä paavilliset johtajat kohtasivat alkuperäisiä kristittyjä yksinkertaisia, nöyriä ja raamatullisia luonteeltaan, opiltaan ja tavoiltaan. Edellisissä taas näkyi paavillinen taikauskoisuus, komeilu ja ylimielisyys. Rooma vaati, että nämä kristilliset seurakunnat tunnustaisivat paavin, ylivalan. Britit vastasivat, ettei paavilla ollut oikeutta ylivaltaan seurakunnassa ja he voisivat osoittaa hänelle vain samaa alamaisuutta, jota oli osoitettava jokaiselle Kristuksen seuraajalle. He eivät tunteneet muuta mestaria kuin Kristuksen.

Nyt paljastui paavikunnan todellinen henki. Rooman edustaja sanoi: "Jos ette ota vastaan veljiä, jotka tuovat teille rauhan, joudutte ottamaan vastaan vihollisia, jotka tuovat teille sodan." Sotaa ja petosta käytettiin näitä raamatullisen uskon tunnustajia vastaan, kunnes Britannian seurakunnat oli tuhottu tai pakotettu alistumaan paavin valtaan.

Rooman tuomiovallan ulkopuolelle jäävissä maissa oli satojen vuosien ajan kristillisiä yhteisöjä, jotka säilyivät lähes kokonaan vapaina paavikunnan turmeluksesta. He pitivät Raamattua uskon ainoana ohjeena. Nämä kristityt uskoivat Jumalan lain pysyvyyteen ja viettivät sapatia. Tähän uskoon ja käytäntöön pitäytyviä seurakuntia oli Keski-Afrikassa ja Aasian armenialaisten keskuudessa.

44

SUURI TAISTELU

Paavinvaltaa vastustavien etujoukossa olivat valdolaiset. Samassa maassa, johon paavikunta oli perustanut istuimensa, Piemonten seurakunnat säilyttivät itsenäisyytensä. Mutta tuli aika, jolloin Rooma vaati niitä alistumaan. Muutamat kuitenkin kieltäytyivät taipumasta paavin tai prelaattien edessä ja päättivät vakaasti säilyttää uskonsa puhtauden ja yksinkertaisuuden. Tuli eron hetki. Ne, jotka pysyivät vanhassa uskossa, vetäytyivät syrjään. Muutamat jättivät kotiseutunsa Alpeilla ja kohottivat totuuden lipun vieraissa maissa. Toiset vetäytyivät vuorten kalliolinnakkeisiin ja säilyttivät siellä vapautensa palvella Jumalaa.

Heidän uskonnolliset käsityksensä perustuivat kirjoitettuun Jumalan sanaan. Nämä vaatimattomat, maailmasta erillään olevat talonpojat eivät olleet itsenäisesti päätyneet totuuteen, joka oli vastakkainen luopiokirkon opeille. He olivat perineet uskonkäsityksensä isiltään. He taistelivat apostolisen seurakunnan uskon puolesta.

"Erämaaseurakunta", ei maailman suuressa pääkaupungissa hallitseva ylpeä hierarkia, oli Kristuksen oikea seurakunta, niiden totuuden aarteiden hoitaja, jotka Jumala oli uskonut kansalleen annettaviksi maailmalle. Tärkeimpiä syitä todellisen seurakunnan eroon Roomasta oli jälkimmäisen viha raamatullista lepopäivää kohtaan. Kuten Raamatussa oli ennustettu, paavikunta polki Jumalan lain maahan. Paavikunnan hallitsevat seurakunnat pakotettiin kunnioittamaan sunnuntaita. Vallitseva väärä käsitys hämmensi monet todelliset Jumalan lapset niin, että he sapatinvieton lisäksi pidätyivät työstä myös sunnuntaina. Mutta tämä ei tyydyttänyt paavillisia johtajia. He vaativat sapatin halventamista ja arvostelivat ankarasti niitä, jotka uskalsivat osoittaa sille kunnioitusta. Satoja vuosia ennen uskonpuhdistusta valdolaisilla oli Raamattu omalla äidinkielellään. Tästä syystä he

45

SUURI TAISTELU

joutuivat vainon erityiseksi kohteeksi. He selittivät, että Rooma oli Ilmestyskirjan langennut Babylon. Henkensä uhalla he nousivat vastustamaan sen rappiota. Läpi luopumuksen aikakauden oli valdolaisia, jotka kielsivät Rooman ylivallan, hylkäsivät kuvain palvelonnan epäjumalanpalveluksena ja pyhittivät oikean sapatin. (Katso liitettä.)

Vuorten mahtavien suojamuurien takaa valdolaiset löysivät piilopaikan. Nuo uskolliset maanpakolaiset kiinnittivät lastensa huomion yläpuolella kohoaviin majesteettisiin huippuihin ja kertoivat hänestä, jonka sana on yhtä pysyvä kuin ikuiset kukkulat. Jumala oli perustanut vuoret; vain hänen ääretön voimansa voisi siirtää ne paikoiltaan. Samalla tavalla hän oli säätänyt lakinsa. Yhtä vähän kuin ihminen voisi irrottaa vuoria perustuksiltaan ja heittää niitä mereen, voisi hän muuttaa yhtäkään käskyä Jumalan laista. Nuo pyhiinvaeltajat eivät nurkuneet kovaa kohtaloaan; koskaan he eivät tunteneet itseään yksinäisiksi noilla autioilla vuorilla. He iloitsivat vapaudestaan palvelulla Jumalaa. Monilta korkeilta kallioilta he lauloivat ylistystä, eivätkä Rooman armeijat voineet vaientaa heidän kiitoslaulujaan.

Totuuden periaatteet

He arvostivat totuuden periaatteita enemmän kuin taloja, maita, ystäviä, sukulaisia ja jopa elämää. Varhaisesta lapsuudesta asti nuoret opetettiin suhtautumaan vakavasti Jumalan lain pyhiin vaatimuksiin.

Raamatut olivat harvinaisia, ja siksi sen kallisarvoisia sanoja painettiin muistiin. Monet osasivat ulkoa pitkiä katkelmia sekä Vanhasta että Uudestestamentista.

Heidät kasvatettiin pienestä pitäen kestäämään vaikeuksia ja ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti. Heidät opetettiin kantamaan vastuuta, olemaan

46

SUURI TAISTELU

varovaisia puheessaan ja ymmärtämään milloin oli viisasta vaieta. Yksikin vihollisten kuullen lausuttu harkitsematon sana olisi saattanut vaarantaa satojen veljien hengen, sillä totuuden viholliset jäljittivät saalistavien susien tavoin niitä, jotka uskalsivat vaatia uskonnonvapautta.

Valdolaiset uurastivat sitkeän kärsivällisesti saadakseen elantonsa. Jokainen viljelykelpoinen maatilkku vuorten keskellä oli tehokkaassa käytössä. Säästäväisyys ja itsensä kieltäminen olivat osa lasten kasvatusta. Menetelmä oli vaivalloinen mutta terveellinen, juuri sellainen mitä ihminen langenneessa tilassaan tarvitsee. Nuorille opetettiin, että kaikki heidän kykynsä kuuluvat Jumalalle ja niitä on kehitettävä hänen palvelustaan varten.

Valdolaisseurakunnat muistuttivat apostolisen ajan seurakuntaa. Hyläten paavin ja prelaattien ylivallan ne pitivät Raamattua ainoana erehtymättömänä auktoriteettina. Niiden pastorit, toisin kuin Rooman mahtavat papit, ruokkivat Jumalan laumaa ja johtivat ne vihreille niityille ja hänen pyhän sanansa eläville lähteille. Kansa ei kokoontunut upeisiin kirkkoihin tai mahtaviin katedraaleihin, vaan alppilaaksoihin tai, vaaran uhatessa, johonkin kalliosuojaan kuulemaan Kristuksen palvelijoiden julistamia totuuden sanoja. Pastorit saarnasivat evankeliumia mutta vierailivat myös sairaiden luona ja pyrkivät edistämään sopusointua ja veljellistä rakkautta. Teltantekijä Paavalin tavoin jokainen oppi ammatin, jolla saattoi tarvittaessa elättää itsensä.

Nuoret saivat opetusta pastoreiltaan. Raamattu oli opiskelun pääkohde. Matteuksen ja Johanneksen evankeliumit painettiin mieleen, samoin useita apostolien kirjeitä.

Pyhää Raamattua jäljennettiin jae jakeelta utterasti, joskus maan pimeissä luolissa soihtujen valossa.

47

SUURI TAISTELU

Taivaan enkelit ympäröivät näitä uskollisia työntekijöitä.

Saatana oli yllyttänyt paavillisia pappeja ja prelaatteja hautaamaan totuuden sanan erehdysten ja taikauskon rojun alle. Mutta se säilyi ihmeellisellä tavalla

turmeltumattomana läpi pimeiden aikakausten. Niin kuin arkki aaltoilevalla merellä jumalan sana selviytyy myrskyistä, jotka uhkaavat tuhota sen. Kuten kaivoksessa on rikkaita kulta- ja hopeasuonia piilossa maan pinnan alla, niin Raamattukin sisältää totuuden aarteita, jotka paljastuvat ainoastaan nöyrälle, rukoilevalle etsijälle. Jumala suunnitteli Raamatun oppikirjaksi koko ihmiskunnalle ilmaistakseen siinä itsensä. Jokainen siitä löydetty totuus ilmaisee uusia piirteitä sen tekijän luonteesta.

Vuorilla sijaitsevista kouluista lähetettiin joitakin nuoria Ranskan ja Italian oppilaitoksiin, missä heille tarjoutui paremmat mahdollisuudet opiskeluun ja tutkimukseen kuin kotiseudullaan Alppien keskellä. Näin nuoret joutuivat alttiiksi kiusauksille. He kohtasivat Saatanan asiamiehiä, jotka syöttivät heille salakavalaa harhaoppeja ja vaarallista petosta. Mutta heidät oli kasvatettu lapsuudesta asti kohtaamaan tällaista.

Kouluissa, joihin he menivät, he eivät saaneet uskoutua kenellekään. Heidän vaatteensa oli valmistettu niin, että ne voivat kätkeä niihin kalleimman aarteensa - Raamatun. Milloin vain voivat, he jättivät varovasti osia siitä niiden saataville, joiden sydän näytti voimelta ottamaan vastaan totuuden. Näissä oppilaitoksissa voitettiin monia oikean uskon puolelle, ja usein Raamatun periaatteet levisivät koko kouluun. Paavilliset johtajat eivät kuitenkaan pystyneet jäljittämään "turmiollisen harhaopin" lähettä.

Nuoria koulutetaan lähetyssaarnaajiksi

Valdolaiset kristityt tunsivat valon levittämisen

48

SUURI TAISTELU

vakavaksi velvollisuudekseen. Jumalan sanan voimalla he pyrkivät vapauttamaan ihmiset Rooman orjuudesta.

Valdolaissaarnaajien piti palvella kolme vuotta lähetyskentällä ennen kuin saivat hoitoonsa kotiseudulla olevan seurakunnan. Tämä oli sopivaa vahvistusta pastorin elämään noina koettelevina aikoina. Nuoret eivät nähneet edessään maallista rikkautta ja kunniaa, vaan uurastusta ja vaaroja, mahdollisesti jopa marttyyriin kohtalon. Lähetyssaarnaajat lähtivät pareittain, kuten Jeesus lähetti opetuslapsensa. Jos he olisivat avoimesti paljastaneet tehtävänsä luonteen, se olisi merkinnyt varmaa epäonnistumista. Jokainen sananjulistaja hallitsi jonkin ammatin, ja lähetyssaarnaajat suorittivat tehtävänsä jonkin maallisen ammatin varjolla. Tavallisimmin kyseessä oli kauppiaan tai kaupustelijan toimi.

"He kuljettivat mukanaan silkkiä, jalokiviä ja muita tuotteita - - ja heidät lausuttiin tervetulleiksi kauppiaina siellä, missä heidät olisi lähetyssaarnaajina torjuttu." 2 He kuljettivat salaa mukanaan koko Raamattua tai sen osien jäljennöksiä. Usein ihmiset kiinnostuivat Jumalan sanasta, ja halukkaille jätettiin joitakin osia Raamatusta.

Paljain jaloin ja karkeisiin, matkalla nuhraantuneisiin vaatteisiin pukeutuneina nämä lähetyssaarnaajat kulkivat suurten kaupunkien kautta aina kaukaisiin maihin saakka. Seurakuntia syntyi heidän reittinsä varrelle, ja marttyyrien veri todisti totuudesta. Salassa esitetty Jumalan sana sai riemullisen vastaanoton kodeissa ja ihmisten sydämissä.

Valdolaiset uskoivat, ettei kaiken loppu ollut kaukana. Kun he tutkivat Raamattua, he vakuutuivat syvästi velvollisuudestaan kertoa muille sen pelastavista totuuksista. He löysivät lohdutuksen, toivon ja rauhan uskossa Jeesukseen. Kun valo toi ilon heidän sydämeensä, he halusivat heijastaa sen säteitä niille, jotka olivat paavillisten erehdysten pimeydessä.

49

SUURI TAISTELU

Paavin ja pappien johdolla suurille ihmisjoukoille opetettiin, että heidän hyvät tekonsa pelastaisivat heidät. He katsoivat jatkuvasti itseensä, ajattelivat syntistä tilaansa, vaivasivat mieltään ja ruumistaan saamatta kuitenkaan apua. Tuhannet viettivät elämänsä luostarien kammioissa. Usein toistuvat paastot ja ruoskimiset, valvomiset, makaaminen kylmillä, kostealla kivillä, pitkät pyhiinvaellusmatkat ja Jumalan kostavan vihan pelko piinasivat monia, kunnes heidän terveytensä murtui. Vailla ainoatakaan toivon sädettä he vaipuivat hautaan.

Katseet käännetään Kristukseen

Valdolaiset halusivat avata näille nääntyville sieluille Jumalan lupauksiin sisältyvät rauhan sanomat ja suunnata heidän katseensa Kristukseen pelastuksen ainoana toivona. He esittivät, että oppi hyvistä teoista synnin sovittajana pohjautui valheeseen. Ristiinnaulitun ja ylösnousseen Vapahtajan ansiot muodostavat kristillisen uskon perustan. Sielun yhteyden Kristukseen tuli olla ylitä läheistä kuin raajan yhteys ruumiiseen tai oksan riippuvuus viinipuusta.

Paavien ja pappien opetukset olivat saaneet ihmiset pitämään jumalaa ja vieläpä Kristusta niin ankarana, pelottavana ja välinpitämättömänä ihmistä kohtaan, että avuksi tarvittiin pappien ja pyhimysten välitystä. Ne, jotka olivat päästäneet valon sydämeensä, halusivat raivata pois Saatanan asettamat esteet, jotta ihmiset voisivat päästä suoraan. Jumalan luo, tunnustaa syntinsä ja saada anteeksiannon ja rauhan.

Hyökkäys pahalaisen valtakuntaa vastaan.

Valdolaiset lähetyssaarnaajat ottivat varovasti esille huolellisesti jäljennettyjä katkelmia Raamatusta, Totuuden valo tunkeutui moneen pimentyneeseen mieleen, kunnes vanhurskauden auringon parantavat

50

SUURI TAISTELU

säteet valaisivat sydämen. Usein kuuliija halusi jonkin katkelman toistamista ikään kuin varmistaakseen, että oli kuullut oikein.

Monet näkivät, miten turhaa on ihmisen välitystyö syntisen hyväksi. He huudahtivat iloiten: "Kristus on minun pappini; hänen verensä on minun uhrini; hänen alttarinsa on minun rippituolini. " Niin suuri oli heitä kohdannut valo, että he näyttivät siirtyneen taivaaseen.

Kuolemanpelko katosi. Nyt he menisivät halukkaasti vankilaan, jos he siten voisivat kunnioittaa Lunastajaansa. Salaisissa paikoissa luettiin Jumalan sanaa, joskus yhdelle ainoalle ihmiselle, joskus pienelle valoa kaipaavalle ryhmälle. Usein vietettiin koko yö tällä tavalla. Usein lausuttiin seuraavanlaisia sanoja: "Tahtooko jumala hyväksyä minun uhrini? Tahtooko hän olla suosiollinen minulle? Haluaako hän antaa anteeksi minulle? Vastaukseksi luettiin: "Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon."³

Nuo onnelliset ihmiset palasivat kotiinsa levittämään valoa, kertomaan muille niin hyvin kuin osasivat uudesta kokemuksestaan. He olivat löytäneet oikean, elävän tien! Raamattu puhui niiden sydämelle, jotka kaipasivat totuutta.

Totuuden sanansaattaja jatkoi matkaansa. Monessa tapauksessa hänen kuulijansa eivät olleet kysyneet, mistä hän tuli tai mihin hän meni. He olivat olleet niin innoissaan, ettei heidän mieleensä tullut ryhtyä kyselemään. Mahtoiko hän olla taivaan enkeli, he ihmettelivät.

Useissa tapauksissa totuuden sanansaattaja oli mennyt muihin maihin tai virui vankilassa tai kenties hänen luunsa vaalenivat siellä, missä hän oli todistanut totuudesta. Mutta sanat, jotka hän oli lausunut, tekivät työtään.

SUURI TAISTELU

Paavilliset johtajat näkivät näiden vaatimattomien matkasaarnaajien työn aiheuttaman vaaran. Totuuden valo lakaisisi syrjään eksytyksen raskaat pilvet, jotka peittivät kansan. Se suuntaisi ajatukset yksin jumalaan ja lopulta tuhoaisi Rooman ylivallan.

Tämä varhaisseurakunnan uskoon pitäytyvä kansa oli jatkuvana todistuksena Rooman luopumuksesta ja herätti siksi vihaa ja vainoa. Heidän kieltäytymisensä hylkäämistä Raamattua oli rikkomus, jota Rooma ei voinut suvaita.

Roomaa päättää hävittää valdolaiset

Nyt alkoivat mitä kammottavimmat ristiretket vuoristossa asuvaa jumalan kansaa vastaan.. Inkvisiittoreita lähetettiin heidän jäljilleen. Kerta toisensa jälkeen heidän hedelmälliset maansa hävitettiin, heidän asuntonsa ja kappelinsa tuhottiin. Yhtään syytetä ei voitu nostaa tämän lainsuojattoman ihmisryhmän moraalia vastaan. Heidän suuri rikkomuksensa oli, että he eivät halunneet palvella jumalaa paavin tahdon mukaisesti. Tämän "rikoksen" vuoksi heihin kohdistettiin kaikki se häväistys ja kidutus, mitä ihmiset ja paholaiset voivat keksiä.

Kun Rooma päätti hävittää tuon vihatun lahkon, paavi julkaisi bullan [käskykirjan], jossa heidät tuomittiin harhaoppisiksi ja luovutettiin tapettaviksi. (Katso liitettä.) Heitä ei syytetty joutilaisuudesta tai epärehellisyydestä tai epäjärjestyksessä vaan siitä, että he hurskautta ja pyhyttä teeskentelemällä viettelivät "oikean lauman lampaista". Tämä bulla kutsui kaikki kirkon, jäsenet ristiretkelle harhaoppisia vastaan. Ylllykkeeksi "se vapautti kaikki ristiretkeen osallistuvat heidän mahdollisesti aikaisemmin vannomistaan valoista; se laillista heidän oikeutensa laittomasti hankittuun omaisuuteen ja lupasi anteeksiannon kaikista synneistä niille, jotka surmaisivat harhaoppisen.

52

SUURI TAISTELU

Se mitätöi kaikki valdolaisille edulliset sopimukset, kielsi kaikkia millään tavalla auttamasta heitä ja valtuutti kenet hyvänsä ottamaan haltuunsa heidän omaisuutensa." 4 Tässä asiakirjassa voidaan kuulla selvästi lohikäärmeen karjuntaa eikä Kristuksen ääntä. Sama henki, joka ristiinnaulitsi Kristuksen ja surmasi apostolit sekä kiihotti verenhimoisen Neron oman aikansa uskollisia vastaan, oli työssä niiden hävittämiseksi, joita jumala rakasti.

Huolimatta heitä vastaan järjestetyistä ristiretkistä ja heihin kohdistuneesta epäinhimillisestä teurastuksesta nämä Jumalaa pelkäävät ihmiset lähettivät yhä lähetyssaarnaajia levittämään kallisarvoista totuutta. Heitä vainottiin kuolemaan asti, mutta heidän verensä kasteli kylvetyn siemenen ja kantoi hedelmää.

Näin valdolaiset todistivat Jumalasta satoja vuosia ennen Lutheria. He kylvivät sen uskonpuhdistuksen siemenet, joka alkoi Wycliffen aikana, laajeni ja syveni Lutherin päivinä ja jota on vietävä eteenpäin ajan loppuun saakka.